

Görüşler - Okuyucu Mektupları

Opinion Papers - Letters

Bilgi Edinme Özgürlüğü Üzerine

Ülkemizde son birkaç yıldır üstünde yoğun olarak tartışılan konulardan biri düşünce özgürlüğüdür. Demokrasinin temelini oluşturan düşünce özgürlüğünün Türkiye’de henüz tam anlamıyla sağlanamaması nedeniyle çeşitli sıkıntılarını her dönem yaşadığımız bu sorunun temelinde bir kavram kargaşası olduğuna inanmaktayız.

Şöyleki, insanın düşünürken özgür olduğu hemen herkes tarafından bilinir ancak yine de bu özgürlük, düşünce özgürlüğü olarak adlandırılır. Gerçekten de insanın istediğini düşünmesi, düşüncesini açığa vurmadığı sürece önlenemez. Kişide başlayıp biten bu özgürlüğün değeri çok fazla değildir. Düşüncenin öğrenilmesi veya paylaşılması için açıklama ve yayma özgürlüğü ortamının yaratılması gereklidir. Bu ortamın yaşama kazandırılması ise bilgi edinme özgürlüğü ile olasıdır.

Bilgi edinme özgürlüğü söz konusu olunca, konu ile ilgili temel sektörlerden olan eğitim ve kültür alanında en önemli yeri işgal ettiğine inandığımız meslek, kütüphaneciliktir. Halk kütüphanelerinin klasikleşmiş tanımında yer alan, “bünyesinde bulunan her türlü yayının dil, din, ırk, cinsiyet, sosyal sınıf vs. Hiç bir ayırım gözetmeden halkın kullanımına sunulması” ifadesi, bilgi edinme özgürlüğünün kütüphanecilik veya kütüphanelerle olan ilgisini kanımızca tek başına açıklamaktadır. Ancak bu ifade, özündeki esaslara paralel uygulamalarla anlam kazanır. Aksi takdirde temel kütüphane hizmetlerini halka yayma ve bilgi edinme özgürlüğünü sağlama gibi işlevlere sahip olan halk kütüphanelerinden, daha ileri düzeyde hizmet veren dokümantasyon / enformasyon merkezlerine kadar uzanan yelpazede yer alan her türlü bilgi kuruluşunun maddi ve manevi açıdan yetersiz desteklenmesi göz önüne alındığında,

Türkiye’de bilgi edinme özgürlüğüne kütüphanelerin katkısı da çok sınırlı olmaktadır. Yetersiz desteğin dışında kütüphaneler sansür sorunu ile de uğraşmaktadır. Özellikle yayın yasakları kütüphanelerin evrensel hizmet anlayışıyla ters düşmektedir.

Ancak yine de birkaç yıldır demokratikleşme çabalarındaki tartışmaların yoğunluğu sonucunda kütüphanelere kazandırılan yayınlar çeşitlilik göstermektedir. Bu sevindirici bir gelişme olsa da, yayınların kullanımında kütüphane görevlilerinin kişisel çaba ve gayretlerinin önemli rol oynadığına inanmaktayız. Bu çabalar sonucu halkın kütüphanelere bakış açısında belirli değişimler olmaktadır. Daha açıkçası kütüphane binalarından (görünüm, fiziksel yeterlilik, ergonomik ortam, vb.) koleksiyona ve en önemlisi personelin tutumuna kadar değişen parametreler bilgi edinme özgürlüğünün gerçekleşmesini psikolojik yönden etkilemektedir.

Bu durumda Türkiye’de bilgi edinme özgürlüğü alanında kütüphanelerin yetersiz destek (maddi ve manevi açıdan), mevzuat (hizmet vermeyi etkileyen her türlü yasa ve yönetmelik) ve bilinçsizlik (demokrasi anlayışından mesleki bilince kadar) gibi sorunlarla içiçe olduğu görülmektedir.

Bu sorunlar elbette ki kütüphanelerin tek yanlı uğraşları ile çözüme kavuşturulamaz. Türkiye’nin temel eğitim ve kültür sorunlarının çözümü sürecinde kütüphaneler de düzlüğe çıkacaktır. Ancak bu süreç eğitim ve kültüre emeği geçen her kesimin katkısı ile sonuca ulaşabilir. Dolayısıyla Türkiye’de kütüphanecilerin bilgi edinme özgürlüğünün tam

anlamıyla gerçekleşmesine katkı yapmaları için çaba harcama zorunluluğu bulunmaktadır. Bu alanda evrensel nitelikli bir "bilgi edinme özgürlüğü bildirgesi"nin hazırlanarak kamuoyuna sunulması akla ilk gelen önerilerdendir.

Z. Nilgün Ögüs
TAI Kütüphanesi

Okuma Yazma Uğruna Adanmış Bir Yaşam: Bilge Karasu

Kimi çevreler O'nu Türk Edebiyatının "hüzünlü yalnızı", kimileri de "yapıtlarında denge ve doz ayarını meleke haline getirmiş usta yazar" olarak nitelendirmekteydi.

1930 yılında İstanbul'da başlayan ve 15 Temmuz 1995'de Ankara'da sona eren 65 yılın içine sığdırdığı çeviri, öykü ve romanları ile öğretim üyeliği ve hepsinden önemlisi yoksul ama okuma yazma ile dopdolu onurlu bir yaşam.

Şişli Terakki Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde okuduktan sonra Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünde, Ankara Radyosu Dış Yayınlar Bölümünde çalıştı. 1963-64'de Rockefeller Bursu ile Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde bulundu. 1974'de Hacettepe Üniversitesi Felsefe Bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı.

İlk yazısı 1950'de, ilk öyküsü de 1952'de *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde yayımlanan Bilge Karasu, öykülerinde anılardan, tarihten ve masallardan yola çıkarak sevgi, dostluk, tutku, ölüm, bireyin ezilmesi, inanç ve baskı çatışması, baş kaldırma ve boyun eğme gibi temaları işledi. Çağrışımlardan, simgelerden geniş ölçüde yararlandı. Sözdizimlerinde ayrıntıları yansıtmaya elverişli biçimleri araştırdı. Öykü yerine "metin" diye adlandırdığı ürünlerine resmin, müziğin olanaklarını ekledi.

Yalnız Türkiye'nin değil, dünya edebiyatının daha güçlü kalemleri arasında gösterilen Bilge Karasu, ardında *Altı Ay Bir Güz, Ayla / Sila* adlı romanları ve adlarını henüz koymadığı iki Deneme'sini yarım bırakarak aramızdan ayrıldı.

Yazılarında en çok felsefe taşıyan ancak felsefeyi edebiyatına taşımayan Bilge Karasu'yu, bundan böyle mirası olan değerli yapıtlarında taşıyabileceğiz.

Yapıtları

Çeviri:

Ölen Adam (The Man Who Died / D.H. Lawrence) TDK 1963 Çeviri Ödülü

Deneme:

Ne Kitapsız Ne Kedisiz, 1994 (Sedat Simavi Vakfı 1994 Edebiyat Ödülü)

Öyküler:

Troya'da Ölüm Vardı, 1963
Uzun Bir Günün Akşamı, 1970 (Sait Faik 1971 Hikaye Armağanı)
Göçmüş Kediler Bahçesi

Romanlar:

Kılavuz, 1990
Gece, 1991 (Pegasus Ödülü)
Narla İncire Gazel, 1995

Metinler:

Kısmet Büfesi, 1982

M. Tayfun Gülle
İGEME Kütüphanesi